

Byrådirektör G Johansson
tel 090-107389

Byggnadsminnesförklaring av Strömsholms herrgård på fastigheten
Bureå 8:32 i Bureå socken, Skellefteå kommun, Västerbottens län
(5 bilagor)

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 1 § lagen om byggnadsminnen (SFS 1960:690, senaste lydelse 1976:440) Strömsholms herrgård på fastigheten Bureå 8:32 i Bureå socken, Skellefteå kommun, för byggnadsminne.

Länsstyrelsen meddelar enligt 2 § samma lag följande skyddsföreskrifter:

Skyddade delar

- Byggnaderna får inte rivas eller flyttas.
- Byggnaderna får inte till det yttre byggas om eller på annat sätt förändras. Befintliga detaljer i det yttre skall bibehållas.
- I huvudbyggnadens inre får inte sådana åtgärder vidtagas som medför ingrepp i befintlig rumsindelning eller stomme. Inte heller får åtgärder vidtagas som innebär ingrepp i äldre fast inredning.

Underhåll

- Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Samråd i vård- och underhållsfrågor skall ske med länsstyrelsen.

Övrigt

- Det område omkring byggnaderna som på situationsplanen markerats med streckprickad linje skall hållas i sådant skick att byggnadernas utseende och karaktär inte förvanskas. Området får inte ytterligare bebyggas.

Postadress
901 86 UMEÅ

Gatuadress
Storgatan 71 B

Telefon
Växel 090-10 70 00
Direktval 090-10 7____

Postgiro
3 51 94-0

Övriga bestämmelser

Med stöd av 3 § byggnadsminneslagen kan länsstyrelsen ge tillstånd till ändring av byggnadsminnet om ändringen anses nödvändig.

Länsstyrelsen erinrar också om bestämmelserna i 3 kap 15 och 17 §§ i plan- och bygglagen att tomt som tas i anspråk för bebyggelse skall anordnas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- eller landskapsbilden och till natur- och kulturvärdena på platsen samt att tomter skall (oavsett om de har tagits i anspråk för bebyggelse eller inte) hållas i vårdat skick. Vidare stadgas i 3 kap 13 § plan- och bygglagen att byggnader skall underhållas så att deras egenskaper i huvudsak bevaras och att byggnaders yttre skall hållas i vårdat skick.

Enligt 14 § lagen om byggnadsminnen gäller detta beslut omedelbart även om det överklagas.

Redogörelse för ärendet

På initiativ av Skellefteå museum har länsstyrelsen den 27 maj 1983 tagit upp frågan om byggnadsminnesförklaring av Strömsholms herrgård på rubricerad fastighet. Den 14 januari 1987 tog länsstyrelsen upp frågan om byggnadsminnesförklaring också av uthuset på samma fastighet.

Riksantikvarieämbetet har efter besiktning på platsen den 25 augusti 1982 förklarat sig dela länsantikvariens uppfattning att en byggnadsminnesförklaring av herrgården är väl motiverad.

I skrivelse till länsstyrelsen den 25 februari 1987 har Ni i egenskap av fastighetsägare godkänt föreslagna skyddsföreskrifter.

Byggnadsnämnden i Skellefteå kommun har i yttrande den 9 mars 1987 tillstyrkt förslaget till skyddsföreskrifter.

Motivering

Strömsholms herrgård uppfördes år 1855 som disponentbostad och kontor för Strömsholms sågverk. Huvudbyggnaden är av timmer i 1½ våning med vitmålad liggande spontpanel och frontespiser på båda långsidorna. Byggnaden är uppförd i empire med en träpanel som efterliknar stenarkitekturens former. Uthuset, i 1½ våning, har timmerstomme som försetts med rödfärgad locklistpanel. En närmare beskrivning av byggnaderna återfinns i bilaga 1.

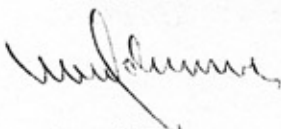
Strömsholms herrgård är ett välbevarat exempel på en byggnadstyp, som var vanlig bland mindre herrgårdar vid bruk och sågverk runt Bottenviken kring 1800-talets mitt. Den välvårdade miljön

kring byggnaderna är en ytterligare kvalité, som gör att huvudbyggnaden kommer till sin rätt.

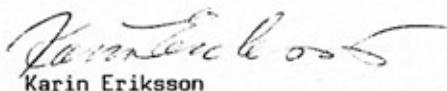
Byggnaden är på grund härav att anse som synnerligen märklig i byggnadsminneslagens mening.

./. Hur detta beslut kan överklagas till kammarrätten, se bilaga.

I detta ärende har länsstyrelsens styrelse beslutat.

Sven Johansson

Karin Eriksson

Bilagor

Byggnadsbeskrivning	(bil 1 a-b)
Situationsplan	(" 2)
Fotografier	(" 3)
Hur man överklagar till kammarrätten	(" 4)

Kopia till

byggnadsnämnden, rek
riksantikvarieämbetet och statens historiska museer för
ev överklagande (3 ex), delgivningskvitto
Västerbottens museum
Skellefteå museum
kultur-nämnden
PE
LA
inskrivningsmyndigheten, rek (efter lagakraft)
fastighetsregistermyndigheten, rek (efter laga kraft)
riksantikvarieämbetet, byggnadsminnesreg (efter laga kraft)
Västerbottens museum (efter laga kraft)
Skellefteå museum (efter laga kraft)
handl

Strömsholms herrgård på fastigheten Bureå 8:32, Skellefteå kommun

Bakgrund

Strömsholms herrgård vid Bureälven hör nära samman med områdets historia. Här i Strömsholm några kilometer uppströms Bureå samhälle startade den sågverksrörelse som senare kom att få en så betydande omfattning i Bureå. År 1797 anlade Burebolags föregångare här en finbladig vattensåg.

Redan då lär de nuvarande kanalerna och vissa av dammanläggningarna vid forsen ha tillkommit. Så gott som samtliga byggnader vid Strömsholms första sågverk brann ner i en häftig eldsvåda i september 1842.

Redan året efter branden uppfördes ett nytt såghus och så småningom också nya bostadshus för arbetarna. Disponentbostaden - nuvarande Strömsholms herrgård - stod klar först 1855. En karta visar bebyggelsen vid Strömsholm år 1871.

Företaget leddes mellan 1846 och 1898 av patron Johan Marklund. Ännu vid slutet av 1860-talet var sågverket av måttligt format, den sysselsatte inte mer än ett 30-tal arbetare. Driften låg nere vintertid. Vid 70-talets början gick sågverksägarna samman och bildade aktiebolag. Man planerade för en utbyggnad av sågen vid Strömsholm och en railway (räls för hästdragna vagnar) för transport av det sågade virket ner till hamnen. 1874 beslöt man i stället uppföra en ny modern ångsåg på Snöskäret vid havet, där även dagens industrianläggningar ligger. Ångsågen startade 1875, men driften vid vattensågen i Strömsholm fortsatte ända till 1898.

Miljön

Strömsholms herrgård ligger på en naturskön plats på en ö med Bureälven på ena sidan och den gamla sågverkskanalen på den andra. Huvudbyggnaden omges av en trädgård med stora träd, buskar och planteringar, allt inramat av ett trästaket. Bakom huvudbyggnaden ligger ett äldre uthus.

Beskrivning

Sågverkets disponentbostad och kontor, "herrgården", är en välbevarad byggnad i empirestil. Stommen timrades upp i 1½ våning av grovt och gediget furutimmer under 1855, men sitt nuvarande

utseende fick byggnaden först några år senare, då den utvändiga panelen tillkom.

Genom ytterpanelens utformning kom herrgården att helt avvika från kringliggande byggnader. I stället för gängse rödfärgade stående bräder och lister, användes här dyrbarare, hyvlade och spontade bräder, som målades med ljus oljefärg. I trä efterliknades stenarkitekturens former, och detaljerna sattes samman så att de bildade en arkitektonisk helhetskomposition. Karakteristiska för byggnadsstilen är de trekantsgavlar som pryder byggnadens båda långsidor.

I det inre finns äldre snickeridetaljer bevarade i flera rum. (Se planritning med beskrivning, bil 1 b).

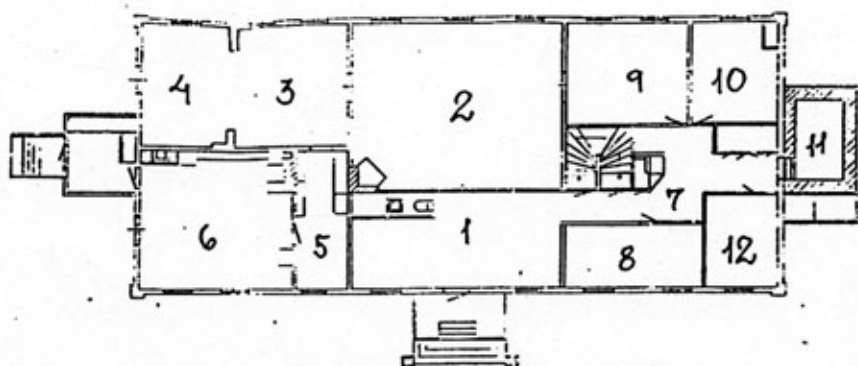
Strömsholms herrgård är ett till exteriören välbevarat exempel på en byggnadstyp, som var vanlig bland mindre herrgårdar och bland borgarnas gårdar i städerna runt Bottenviken kring 1800-talets mitt.

Uthuset i 1½ våning har timmerstomme klädd med rödfärgad locklistpanel.

Byggnadernas utseende och miljön framgår vidare av fotobilagan.

Planritning med beskrivning av Strömsholms herrgård

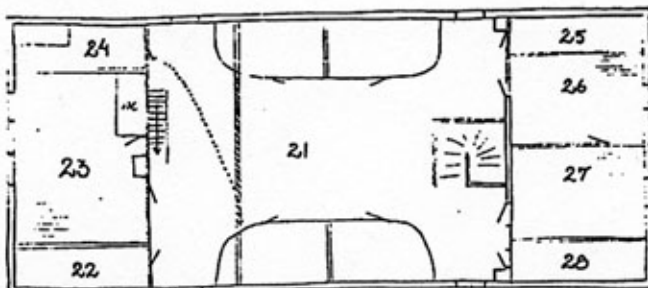
Bottenvåningen

1. Vitmålat tak med lockspont och kraftigt kälad taklist. Liten lucka med ramverk och fyllning som ledde in till patron Marklunds privata kontor
2. Vitmålat slätt bräddtak (8,4 m långa oskervade bräddor) med kraftigt kälad taklist. Enligt K G Andersson har taket ursprungligen varit målat i blått - "blåklintsblått". Pardörrar i samtliga dörröppningar
3. Vitmålat tak med lockspont och kraftigt kälad taklist. En öppning med valvbåge togs upp av skogschef Lars Landmark 1912. Mellan rum 3 och 4 var tidigare hel vägg med dörr
4. Vitmålat tak med lockspont och kraftigt kälad taklist. Tidigare patron Marklunds sovrum
5. Vitmålat tak med lockspont. Serveringsgång som tidigare ingick i ett enda stort kök
6. Vitmålat tak med lockspont och kraftigt kälad taklist. Dörren i förstugan mot söder har ett ålderdomligt lås
7. Korridoren har under åren ändrats vid flera tillfällen, så också uppgången till vinden
8. Vitmålat tak med lockspont

9. Vitmålat slätt bräddtak med kraftigt kälad taklist. Plankgolv (slipat och lackat)
10. Dörr mellan rum 9 och 10 är igensatt
11. Kassavalv med dubbla järndörrar
12. Från norr fanns här entré till patron Marklunds kontor

Övervåningen

21. Allt bjälkmaterial i takkonstruktionen är sågat. På var långsida är två större "skrubbar" uppförda av ändvända bräddor. Skrubbarna som vardera har två dörrar avdelas på mitten av timmerväggar. Skrubbarnas väggar är målade i tunn gulockra. I hörnen mot norr är mindre hörnskrubbar uppförda. Samtliga dörrar original (med utvändig målning från 1969-70). Väggar med obehandlat friliggande timmer
22. Öinrett med skurgolv
23. Plankgolv (slipat och lackat). Vitmålat tak med lockspont och kälad taklist. Klinade och målade timmerväggar. Slät vit rektangulär kakelugn med diskret dekoration på hörnkaklen
24. I sydvästra hörnet är en fast mjölbinge. Skurgolv. Här inrymdes under patron Marklunds tid bolagsboden
25. Öinrett med skurgolv
26. Plankgolv (slipat och lackat). Vitmålat tak med lockspont och kraftigt kälad taklist. Klinade och målade timmerväggar
27. Slipat och lackat plankgolv. Vitmålat tak med lockspont och kraftigt kälad taklist. Klinade och målade timmerväggar
28. Öinrett med skurgolv
29. Trappa upp till vindskammare

1988-08-29

11.392-893-83

Vindsvåningen

31. Vindskammare mot söder (med lunettfönster). Skurgolv. Obehandlat friliggande timmer i väggarna. Bilade takåsar med ovanför liggande rote (uppför-utför).

Strömsholms herrgård på fastigheten Bureå 8:32, Skellefteå kommun

Fotobilaga inför byggnadsminnesförklaring

Fotograf: Henry Lundström, Skellefteå museum

Tid: April 1987

Neg: Förvaras i Skellefteå museum

Huvudfasad mot sydost

Fasad mot nordväst

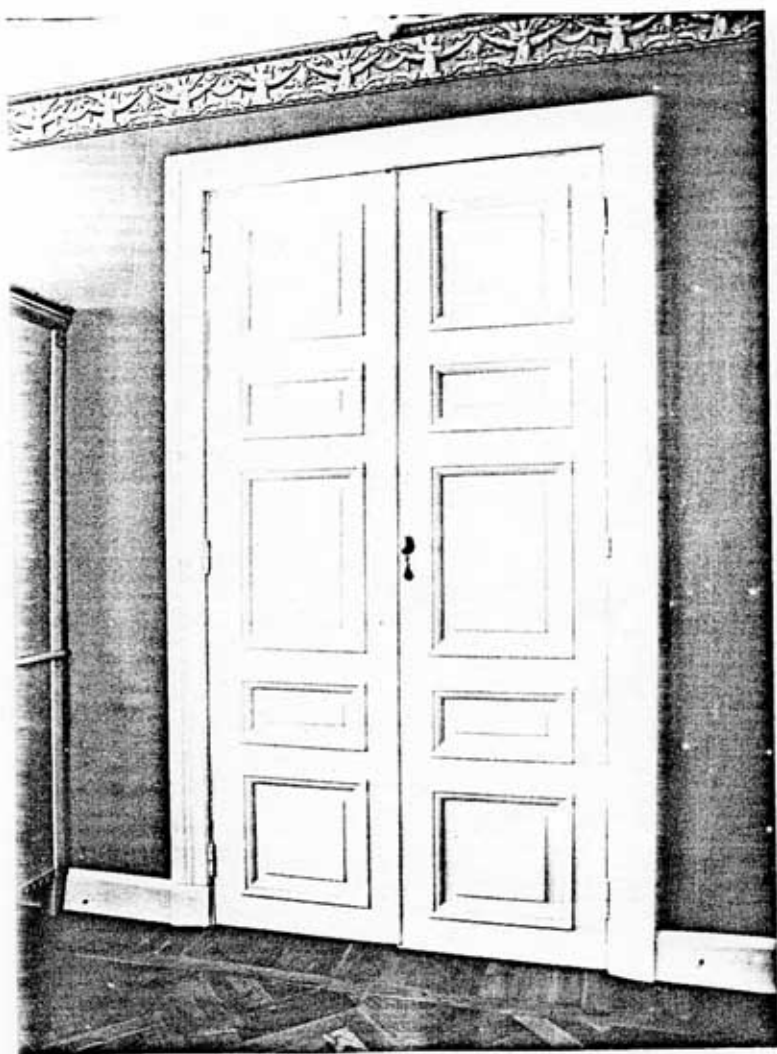
Vy över gården från söder

Förmaket mot salen (rum 3)

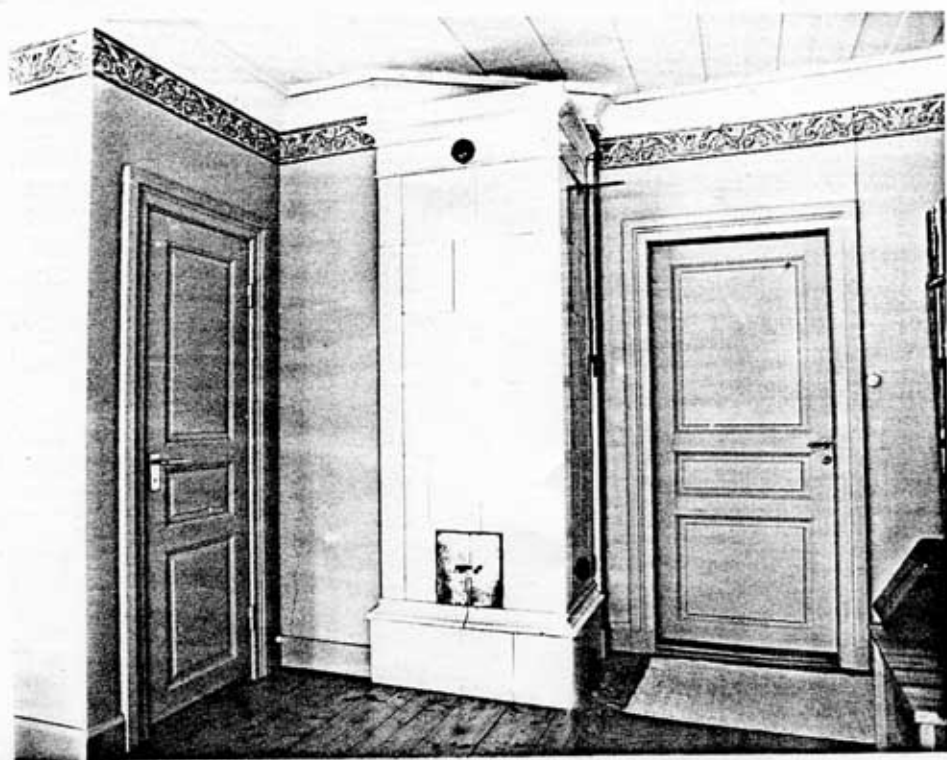
Förmaket mot väster

Förmaket. Dörr mot salen (rum 3)

Vinden. Takstolar (rum 21)

Sovrum (rum 23)

Sovrum (rum 23)